

INITIA HISTORIÆ
VACCINATIONIS
IN SVECIA

QUÆ

VENIA EXPERIENTISS. FACULT. MEDICÆ UPSAL.

D. 24TH MAJI 1817 IN AUDITOR. MEDIC. H. P. M. S.

P. P.

CAROLUS ZETTERSTRÖM

MED. DOCT. PROFESS. REG. FACULT. MED. ADJUNCT.

REG. COLLEGII SANITATIS MEMBR. HONORAR.

ET REG. ACAD. SCIENT. STOCKH. MEMBR.

ET

S A L O M O N F R. S Ä V E

GOTHLANDUS

P A R T I C U L A Q U A R T A

UPSALIÆ excudebant ZEIPEL ET PALMBLAD

IN
SACRAM REGIAM MAJESTATEM
SPECTATÆ FIDEI VIRO
ANATOM. ET CHIRURG. PROF. REG. ET ORD.
EXPERIENTISSIMO ET CELEBERRIMO
DOMINO
JACOBO ÅKERMAN
REG. SOC. SCIENT. UPS. MEMERO. ACAD. ITAL. SCIENTT.
LITT. ET ARTT. ELEG. CORRESP.

PATRONO OPTIMO

S A C R U M

voluit debuit
cultur devotissimus
SAL. F. SÄVE.

à
MONSIEUR
PIERRE SÄVE
MAITRE - èS - ARTS PREDICATEUR DE LA COUR
ET GRAND - VICAIRE
ET à
MADAME
CHARLOTTE SÄVE
née LALLÉR

MES TRÈS CHERS PARENTS

Pénétré de vénération et de respect pour vos vertus, je ne crois pouvoir mieux vous prouver ma reconnaissance qu'en gardant le silence le plus absolu sur les bienfaits, dont vous n'avez cessé de me combler; cependant je vous supplie d'agréer l'hommage que j'ose vous faire de ce premier essai académique, comme une preuve de l'amour filial qui m'unit à vous et qui me porte sans cesse à adresser à l'être suprême les voeux les plus ardents pour votre bonheur et la conservation de vos jours précieux.

Je suis,

avec le respect le plus profond,

Mon cher père et Ma chère mère

Votre très humble et
très soumis fils
S. F. SÄVE.

à

MONSIEUR

J E A N A. L A L L E R

AMÉ ET FÉAL DU ROI PREMIER ARPENTEUR DANS LA
PROVINCE DE GOTHLANDE.

MON CHER ONCLE

La bonté extraordinaire, que vous m'avez témoignée, m'oblige à Vous donner quelque preuve de mon attachement et de ma reconnaissance. Permettez donc que je Vous supplie très humblement de regarder d'un œil favorable ces premices de mes veilles Academiques, que je prens la liberté de vous presenter. Si ces innocentes pensées etoient dignes de Votre attention, je m'estimerai très heureux. Je suis, avec un profond respect

MON CHER ONCLE

Votre

très humble Serviteur
S. F. SÀVE.

tulit. In primis responsum auctoris 23) ad eos medicos, quibus Parisiis vaccinationis discernendæ potestas erat delegata, plura profert Medicis nostratis improvisa. Exempli causa: "Le College de Médecine de Suède a jugé à propos d'en retarder encore l'introduction; d'abord, par la raison que, quoique l'inoculation de la petite Vérole y soit connue depuis près d'un demi Siecle et que les Rois ayant encouragé les Medecins à la mettre en usage et le peuple à profiter d'une découverte si utile à l'humanité, elle n'est cependant pas aussi generellement admise qu'elle devroit l'être, vu les succès dont elle est couronnée, tant les préventions d'un peuple rempli de préjugés sont difficiles à vaincre; à plus forte raison la Vaccination rencontrera - t'elle ici des obstacles presqu' insurmontables puisqu' elle inspire une espèce d'horreur, même à des Personnes distinguées par leur merite et la meilleur education, à qui j'en ai parlé." L. c. p. 152. 24).

Quæ jam supra de notis infestationis variolarum incommodis et proinde de uniuscujusque egregie cordati Medici desiderio tutioris auxiliij, sævitiam variolarum coercendi, attulimus, satis convincunt, scriptorem responsi

F

vero

23) Cum quo responso maxime consensere, ut ipse l. proxime c. p. 147 perhibet: "*) Hr General-Direct. af ACREL och" (C. Fredr. v.) "SCHULZENHEIM hafva århållit hvar sitt bref och derpå svarat i hufvudsaken det samma, som mitt bref innehåller."

24) - - "liest man nicht ohne zu erstaunen," dicit Auctor libri: Reise über den Sund. Tübingen, 1803. p. 48, hunc adferens locum, tantum ex parte exscriptum, verba utpote "elle n'est cépendant pas aussi &c." incipiunt.

vero non parum ablusisse, et qui vel semel vidit illud acerbissimum spectaculum ex variolis miserrime cubantibus, ne dicam, moribundi; qui parentum luctus, qui damna civitatis, cet., mente et cogitatione comprehendit, ille, nisi triplex æs circa peccatum habet, sentiet, quæ verus quisque Sveciæ Medicus sentiebat primum legendο: Le College de Médecine de Suède a jugé à propos d'en retarder encore l'introduction; &c. Sed paullo infra remoram introitus vaccinationis in Sveciam hoc fere derivat fonte: "Le Roi, de Suède, . . . n'a encore rien témoigné à son College de Medecine au sujet de la Vaccination. Sa Majesté n'y manquera pas, j'en suis sur, dès que cette nouvelle découverte sera marquée au coin de l'expérience la plus sûre" 25). Qua in re alias non immemor hujus: "una artium imperatoribus quoque imperat." Plin. L. XXIV. c. 1, inversum videre ordinem sibi videretur.

Horroris nescio quid, quod dicit vaccinationem extitasse apud homines vel liberaliter institutos et virtutum splendore claros, quibuscum de illa locutus erat ("puisque elle inspire une espèce d'horreur," &c., vide paullo supra), primam ex propria ipsius in variolas vaccinationis repugnantiā (antipathiam græci vocant) et detestatione 26) originem duxisse, a suspicione non absuit,
præ-

25) Eandem opinionem, l. c. p. 148, vernaculo etiam expressit sermone: "Emedertid torde vi i detta ämne hafva at afvaka Konungens nädiga besfallning. Den vård och det höga skydd H. M. täckts lämna vårt Medicinal-verk, gifver oss fullkomlig rätt till den förmödan at åsven vi genom försök böra söka utröna vifsheten af vaccinationens fördelar innan den får göras allmånn."

26) "Partisan de l'inoculation, j'ai inoculé un nombre de plus de

præfertim cum, quod nos quidem sciamus, Medicorum Sveciæ solus fuerit, qui se abhorrere illas et reformidare memoriae prodidit, atque cum constaret, illos proceres Sveciæ, quibuscum de hac re non locutus fuerat, istiusmodi horroris expertes existisse, ut argumentio est hæc ipsius narratio: "En ung Grefve DE LA GARDIE, son till Capiten-Lieutnanten Gref JACOB PONTUS-SON DE LA GARDIE, Envoyé Extraord. i Wien, står ock på listan af Hr DE CARROS Kokoppympaing. Förbemålte Grefve har hemfört impregnerade lancetter, och nyligen lära försök dermed blifvit anstälte. — En ung Grefve STENBOCK, son till förste Stallmästaren hos Hennes Kongl. Höghet Prinsessan Abedis-sian SOPHIA ALBERTINA, Gref GUSTAF STEN-BOCK har ock blifvit i Quedlingburg inoculerad med Kokoppor, som åfven ganska väl skola hafva lyckats." L. c. p. 160.

Nec mirationem sane non fecerunt hæc ejus verba: "Les Medecins Svèdois suspendent tous leur jugeinent sur la Vaccination, &c." L. c. p. 158, quum saltim et pericula vaccinationis in Stockholmia ab Assessore GAHN facta et studium in hanc rem prorsus singulare Nobilissimi MUNCK af ROSENSCHÖLD illi probe cognita essent;

---

500 Enfants toujours avec le plus grande succès, aussi, loin d'abandonner une pratique si heureuse, je ne lui en assimilerai pas même une nouvelle, avant que des expériences reiterées et indubitables n'apportent quelque changement à mes idées, et ne me mettent à même de vaincre l'antipathie et l'espèce d'horreur qu'inspire un miasme brutal à des hommes qui regardent l'inoculation comme le préservatif le plus naturel et le plus sûr de la petite vérole." L. c. p. 157. Initii hujus notæ et finis not. 21 eundem esse Auctorem vix crederes.

esent; quodque etiam litteræ ejus de hac re: "at jag" (Hedin) "ärhöll bref ifrån la Commission de la vaccination tillräknar jag Assessor GAHN, som gaf förslag åt Franska Ministern at addressera sig till mig, &c. --, ty den tiden hade Han" (Gahn) "äfven i detta fallet gjort mycket mer än jag för vaccinationen." — et, quæ in prologo: "Till Herrar Låfare." libri proxime citati: --- "Doctor ROSEN SCHÖLD i Lund, den förste som i Sverige ympat Kokoppor och som redan, förleden sommar, haft en afhandling färdig, ärbjuden är denna Journal," &c. --- "Drottningholm d. 8 Nov. 1801. Sv. HEDIN" adscriptis, satis docent.

Alias atque alias hujusmodi animadversiones tunc temporis lectores in hocce responsum, ut die 1 Octobris, qui mensis revera adscriptus erat (Vide l. c. p. 151), editum, si fecerint, quas non facturi fuissemus et nos, ute pote per litteras auctoris edocti, id primum die 1 Novembris (Octobris scilicet mendum esse typographicum prohibet), h. e. octavo ante illum, quo ipse, ut nuper rime monstravimus, palam fecit, se scire, vaccinationem in Sveciam esse introductam, redditum fuisse, nisi simul indicaverit, sibi a Rege h. t. GUSTAVO ADOLPHO interdictum fuisse ne quid sine permisso ejus de variolis vaccinis scriptum ederet. Aliis vero, quæ contra sunt, scribentibus et asseverantibus 27), hanc rem in praesenti absque

---

27) Confer et notam 19 in pag. 15 et hæc: "Uti et bref som Doctor CARRO i Wien infört uti Bibliothèque Botanique, tycques det som Hans Maj:t vore porterad för den. Doctor CARRO sager: j'ai inoculé (han menar vaccineen) le fils unique de S. E. Monsieur le Comte De LA GARDIE, filleul du Roi de Svede. Le Comte a communiqué cette inoculation à sa Majesté, qui lui a écrit une lettre

absque altercatione, quam odimus, ad liquidum forte vix perducendam, venientis ævi maturiori relinquimus iudicio.

Die 9 Decembris, Jönköpings Allahanda N:o 98. "Rörande Kokopporne." (Insändt).
"Jag skyndar derföre att fågna Allmänheten med underrättelse om en i Lund nyligen tryckt Afhandling med Titel:

Til Allmänheten om Ko-koppor, et såkert förvaringsmedel mot Mennisko-koppor.

Då vårdet af de Lårdas arbeten numera icke bestämmes efter tyngden och arkralet, utan efter Åmnets vigt och sätter, at föreställa det, bör denne Afhandling endast på 28 sidor i 8:o ostridigt anses för en af de nyttigaste och följagteligen båsta, som lämnat Svenska Bokprässen.

Författaren är Herr EBERH. MUNCK af ROSEN-SCHÖLD, Medicinæ Doctor &c."

Eodem die, Inrikes Tidningar N:o 137. "Diverse Kungörelser." "Till undvikande af Collision tillkännagifves att en översättning af HUSSONS Recherches sur la Vaccine är färdig att lämnas åt pressen."

Die 12 Decembr. Stockholms Posten N:o 285.
"Petersburg d. 10 November. Ympningen med Ko-koppor

---

de felicitation, et d'approbation d'avoir su profiter d'une decouverte, qui promet d'aussi grands avantages à l'humanité." Läkare och Naturforskaren 14:de Bandet p. 376.

koppot börjar nu att komma i bruk "sven hos os."
Ofr. Stockholms Post-Tidningar, N:o 148.

Eodem die, Stockholms Post-Tidningar N:o 147. "Till salu finnes;" "En Afhandling till Allmänheten om Kokoppor, ett säkert förvaringsmedel emot menniskoj-koppor är fistl. November Månad i Lund af trycket utkommen. Auktor är Medicinæ Doctoren &c. EBERH. MUNCK af ROSENSCHÖLD. — — Finnes håstad hos Mag. Utter på des's Bokläda till 8 skill, exemplaret."

Die 15 Decembr. Dagligt Allehanda, N:o 287, tractatus proxime laudati argumentum, prooemio videlicet toto, "Lund den 7 November 1801. Eberh. Munck af Rosenschöld," subsignato, et excerptis quibusdam allatis, 28) exponit atque hæc insuper habet: "Denna Afhand-

---

28) Ex. gr. "Låtom os och hoppas, att Europas Regenter med välbegag anse denna dyrbara upptäckt, som kan godtgöra flera krigs och flera års hungersnöds olyckor. De kunna ej blifva känslolöse vid ett medel, som räddar åtminstone en tolftedel af folkmängden, som bibehåller åt Staten män och kvinnor med styrka och skönhet. Måtte även hvor och en Godsägare säga med en i Tyskland: "Jag har beslutit, att ej mer hafva menniskokopporna på mitt gods." Den Epok skall då ej vara långt borta, i hvilken kokopporna blifva allmänt ympade, och då skola menniskokopporna ej mera kunna utveckla sig i Europa; vi skola afhålla dem ifrån os genom samma anstalter, som pesten; en stor del af mennisko slägtets olyckor skall då vara häfven; öfver allt skall man välsigna JENNER, och utropa honom såsom en af mennisko slägtets största välgörare.

Men J, som antingen af egennyitta eller envishet ännu fortsfara, att lägga hinder i vägen för kokopp-ympningens framgång, betänken, hyad ansvar Eder åligger häfsöre. Tron icke, att mördaren,

handling är gratis lämnad til alla Kyrkoherdar i Skåne, och alla Invänare som den begårt. Ympningen har af Doctor Rosenschöld lyckligen blifvit förrättad på ganska många, som sig hos honom i Lund anmält, och med Posten fåndes koppmaterien till alla dem som den från andra orter begåra. Om några Herrar Medici någor emot denna Afhandling, och den vårkstälte ympningen hafva at påminna, så torde de der genom trycket gifva tillkänna, då svar skall utkomma." 29),

Non tempestivior ullus, non omnibus suis numeris partibusque absolutior prodiit liber. Primo videlicet ad liquidum demonstrabat quam parum valuerit ad immensam ex variolis stragem coercendam infitio ipsorum et contra quanti pretii sint variolæ vaccinæ, quæ, ut indubitata experientia jam testabatur, etsi adeo leniter, corpus humanum, ut sapissime ne ægrescat quidem, afficiant, id tamen æque, ac ipsæ variolæ, reddunt a contagione variolarum innoxium, et insuper his non, ut istæ, contagium

---

som af nöd eller överilning endast undanrycker ett lif, dömmes af samvetets röst och den Högstes hämdedomar frängare, än J skolen blifva dömd, som med överläggning och berådt mod neken, att beförra millioners räddning från plågor, vanställdt utseende och sjelfva döden. &c."

29) Hunc vero operis sui indicandi modum ratum habere noluit Auctor. "I Dagligt Allehanda för d. 15 Decemb. 1801, är min Afhandling til Allmänheten om Kokoppor, annoncerad på et fätt, som sätter mig i den obehagliga nödvändigheten at förklara, at det utan min vettskap eller minsta gifven anledning å min sida skett, och med mit bifall aldrig kunnat ske, Lund d. 24 December 1801. EBERH. MUNCK af ROSENTHÖLD." Dagligt Allehanda, d. 8 Januarii 1802. N:o 5.

tagium in alios transferunt; deinde variolarum vaccinorum, quæ veræ sunt, (nam spuriæ non magis quam alia exanthemata, ut scabies, varicella, rubeola &c. homines a variolis tuentur) decursum, characterem, cet. describit; tum, quæ contra vaccinationem allata sunt, diluit, verbo, nihil desideratur, cuncta perspicuitate ea, eo ardore, fiducia et persvassione exposita erant, ut qui dubius incepit, persvassisimus de præstantia vaccinationis finiverit ejus lectionem. Ideoque citius solito divulgabatur. Brevi, nisi inertes et nullius consilii Medici, illum nulli non legerunt, nam proprio sumtu ad optimum quemque Sveciæ Medicum atque ad plures alios per tabellarium publicum misit. Jam pæne omnes ad unum optarunt, ut virus vaccinum ad vaccinationem instituendam acciperent. Et hæc prævidens nobilissimus vir, hoc etjam defiderium missò humore, ex variolis vaccinis tempestive sumto, prævenit. Ex hoc fonte, aliis frustra tentatis, tandem hisce diebus successit Assessori GAHN in capite regni variolas vaccinas producere. Principes Medici et Chirurgi Stockholmienses eas visum iverunt et quidam eorum aut ex brachio ad brachium mox inseverunt variolas vaccinas aut virus vaccinum ad alios medicos mittendum sumserunt. Quibus itaque factis colligitur, quorum virtuti præcipue debeamus, in fine demum hujus anni nos posse in sinu gaudere et invicem nobis gratulari, Sveciam quoque compotem fuisse auxili, quo millia civium ejus quotannis servabuntur. Hos ergo Servatores Svecorum, priusquam memoranda sequentis anni memoriae prodimus, quod ad merita eorum in vaccinationem attinet, probe cognoscere juvabit.

"Venio nunc ad fortissimum" —

EBER.

PROPOSITA MEDICA.

X.

Superioris igitur quæsitionis (Proposit. Medic. VIII) affirmandæ cardo in eo vertitur, ut evidenter demonstretur, febrem variolosam in utroque decursu verissime adfuisse.

XI.

Tales dari casus, quamquam, debita selectione earum facta, rarissimos, nisi omnem scriptorum rei medicæ fidem resignaremus, non est quod diffreamur. CURT. SPRENGEL hæc habet: "Vera tamen præsto sunt neque neganda exempla variolarum verarum bis in eodem homine recurrentium, quorum viginti fere ex omni hominum memoria collegi. Citare loca hic placet," &c. Institutiones Medicæ Tom. IV. Amstelod. 1814. p. 405. Confer: Neues Archiv für medizinische Erfahrung herausgegeben von Dr. ERNST HORN. 10. Bandes 2:tes Heft. Berlin 1809. p. 237. His adjiciantur casus, firma auctoritate comprobati, quos WILSON I. c. p. 280 et SCHEEL I. c. p. 182 selegerunt. — Wecko-Skrift för Läkare och Naturforskare. 1. B. p. 50; 3. B. p. 127, 230, 244, 269. — Handbuch der inneren und äussern Heilkunde. 1:en Bandes 6:ter Theil. Herausgegeben von D. H. G. SPIERING. Leipzig, 1800. p. 114. Eiusm. Ergänzungen zu dem Handbuche &c. 2:ter B. Leipzig, 1805. p. 543; — Sammlung medizinischer und chirurgischer Aufsätze über merkwürdige praktische Fälle. Von Dr. G. F. CHRIST. WENDELSTADT. Hadamar, 1807. — HUFELAND I. c. 10, B. 2. St. p. 196; 13. B. 3. St. p. 166;

28 B. 3. St. p. 9. — HORN I. c. II. Bandes 2:tes Heft. p. 226.
— Svenska Låkare-Sällskapets Handlingar. 1 B. 3.
H. p. 211, 214. 2. B. 2. o. 3. H. p. 70; — Medicinisch-
chirurgische Zeitung &c. 1815. N:o 38, p. 205.

XII.

Quibus itaque cognitis, ad fidem cum valde sit primum, variolas, quamvis verissimas, aliquando non uno vestigio et penitus adeo immutasse corpus humanum, ut non iterum eidem exanthemati suscipiendo aptum fuerit, inopinatum non erit, si variolæ vaccinæ, quæ corpus multo mitius afficiunt, proclivitatem ejus ad variolas non adeo omnino delerent, ut veneni variolosi tactui olim (hoc quamvis perrato acciderit) non habile sit.

XIII.

Nec huic quidem opinioni non congruit multiplex jam per duodeviginti annos circa variolas vaccinas facta observatio et experientia. Sunt enim vaccinatione rite defunctorum, qui postea variolis, contagiosis vel insititiis, correpti fuerunt, non plura exempla, quam hominum plus simplici vice variolas perpesorum (HUFELAND I. c. 28 B. 3 St. p. 11, 21; — Svenska Låkare-Sällskapets Handlingar. 2 B. 2, o. 3. H. p. 67.), nisi fidem haberemus MOSELY, ROWLEY, BIRCH, GOLDSON, HERZ, VAUME, eeteris, qui contra vaccinationem scripserunt. Videsis: Cow-Pox inoculation no security against Small-Pox infection. &c. By WILLIAM ROWLEY. Third Edition. London, 1806. p. XI, 41 seqq. — HORN. Jahrgang 1811. 1:ter Band. p. 306. — Låkaren och Naturforskaren, 14:de Bandet. p. 374.